

La masia de Can Boet és avui en obres de consolidació i rehabilitació, a l'esperativa que l'Ajuntament de Mataró, propietari de la finca, determini el seu ús definitiu com a equipament ciutadà.

El treball d'Enric Subiñà i Coll documenta la història de la masia.

MASIES DE MATARÓ. CAN BOET

SITUACIÓ

La masia de Can Boet, coneguda popularment com Cal Xalan, avui, és situada dins el nucli urbà de Mataró, en el barri del Pla d'en Boet, al capdavall de l'avinguda Lluís Companys i just al damunt de la Porta Laietana. Actualment, després de la desaparició de l'escalètric de l'autopista, és molt visible i es distingeix fàcilment per la seva gran palmera.

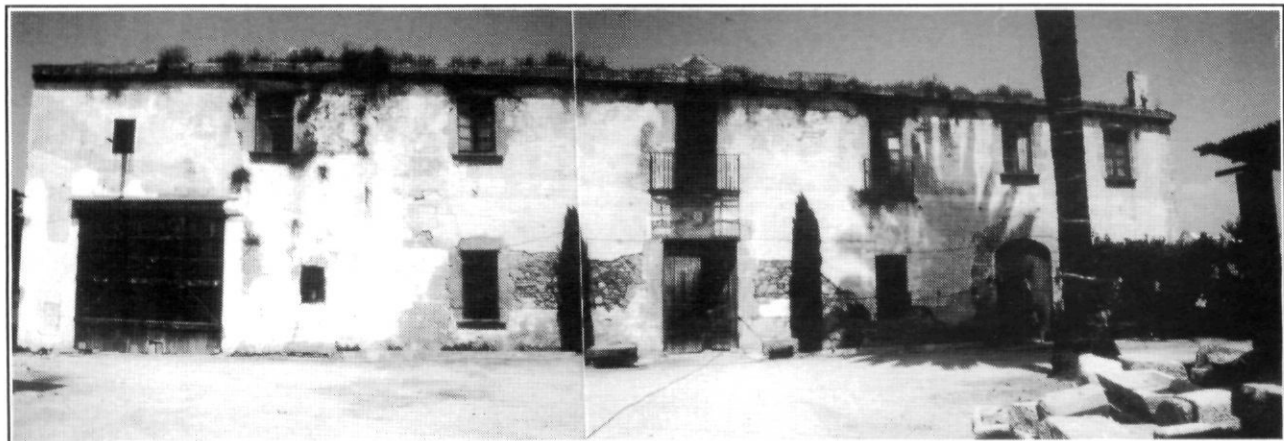
ACTUALITAT

La masia de Can Boet és de propietat municipal des de l'any 1987, arran d'un expedient de Cooperació Reparcelària previst en el Reglament de Gestió Urbanística que afectava tota la zona del polígon industrial del Pla d'en Boet, per

cessió data 17 de setembre d'aquell any. A partir d'aquella data mai més no es va fer cap manteniment en la masia, llevat d'algun apuntament de bigues, tal i com reconeixia l'enginyer municipal Sr. Jordi Buscà. La coberta, el punt més visible de les cases antigues, no fou mai cuidada, i el mal estat de les canals provocava grans filtracions d'aigua de pluja en l'interior de l'edifici, que es notaven de gran manera en la façana. L'any 1992 es van esfondrar el sostre i el pis d'una de les parts de tramuntana de la casa, i finalment el Nadal de 1996 va caure una part de la façana.

El mes de gener de 1997 l'estat de la masia de Can Boet va saltar a les primeres planes de la premsa local, que va deixar constància de l'abandó que patia per part del seu propietari, l'Ajuntament de la ciutat. La denúncia, la vaig fer ja

La masia can Boet tal com era abans dels esfondraments del Nadal de 1996. Fotografia Enric Subiñà.

Façana posterior de la masia de Can Boet abans de l'inici de les obres de consolidació. Fotografia Enric Subià.

que em van arribar informacions fidedignes que el consistori tenia la intenció d'enderrocar-la. A partir de llavors els fets es precipitaren, i mercès a una pregunta del Partit Popular en el ple del 16 de gener de 1997, es va saber la intenció municipal sobre la masia. Segons Salvador Milà, regidor d'Urbanisme, el consistori no s'havia plantejat cap projecte integral de recuperació de l'edifici, tot i que reconeixia que la masia estava en molt mal estat. La solució que proposava al consistori era d'enderrocar l'immoble i fer-lo de nou utilitzant els materials nobles existents (sic). La decisió definitiva es prendria ben aviat, des-

prés de l'informe dels tècnics municipals i l'informe no vinculant del Consell del Patrimoni, que s'havia de reunir el 29 de gener. Tant els tècnics com el Consell del Patrimoni aconsellaren de rehabilitar la masia, mantenint al màxim el seu aspecte original.

Finalment, durant l'estiu de 1997 es va decidir de consolidar l'edifici, i es va encarregar el projecte al Sr. Manuel Salicrú, arquitecte tècnic. L'estiu de 1998

es van iniciar els treballs, que consisteixen en l'enderroc de l'angle EN i part dels magatzems, a més del reforç de l'estructura i de la substitució de la coberta. És previst que aquests treballs finalitzin durant els primers mesos d'aquest any 1999.

DESCRIPCIÓ

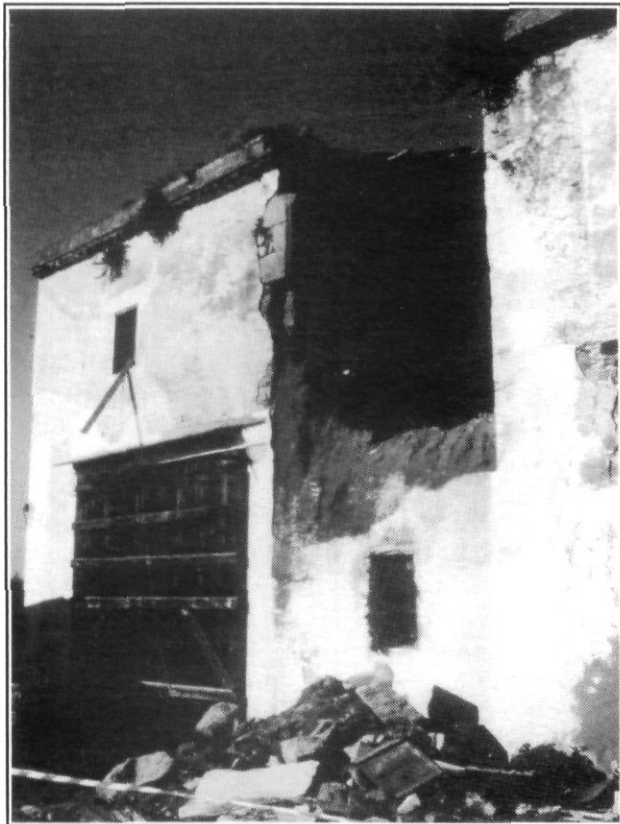
La masia de Can Boet, tal i com la coneixem ara, comprèn tres períodes constructius:

A) Una primera masia de tres còssos, probablement d'inicis del segle XVI, que es correspon amb els tres còssos de llevant.

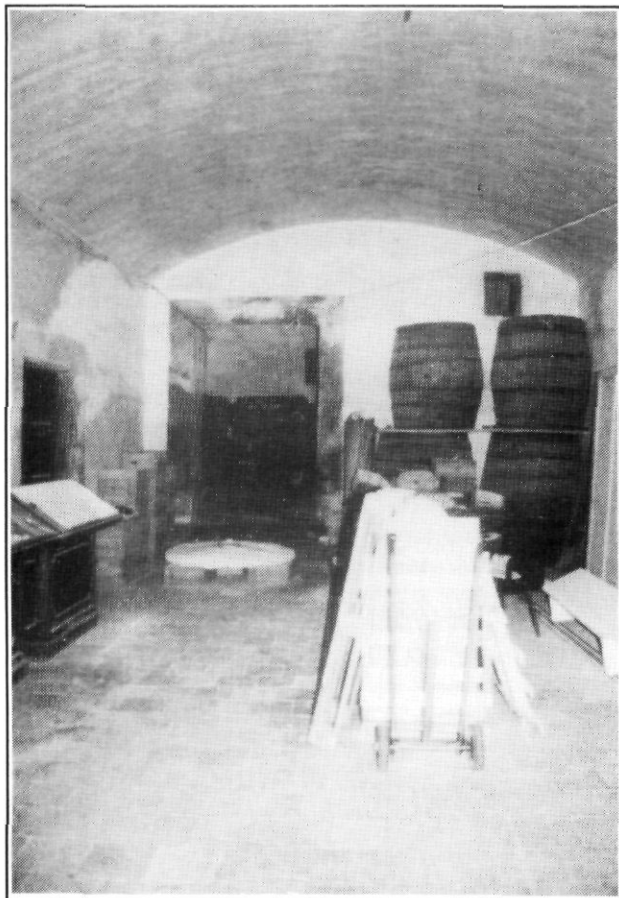
B) Una important ampliació feta a inicis del 1700, que hauria suposat la construcció dels dos còssos de ponent.

C) Una última ampliació feta a inicis del segle XVIII que implicà la construcció dels dos magatzems de ponent i la part posterior dels dos còssos de llevant.

La superposició de les tres actuacions fa molt difícil de determinar amb precisió els límits de cada fase. Inicialment Can Boet devia ser una senzilla masia de tres còssos, perpendiculars a la façana, amb planta baixa i pis. Hi ha diversos indicis que ens ho fan creure. En primer lloc la dimensió dels tres còssos, de quatre metres d'ample per uns deu de llarg, mesures realment molt modestes. Diem deu metres ja que, a aquesta distància, en la paret de llevant es veia perfectament una línia de carreus que la tallava, que actualment han quedat a la vista per l'enderroc de la part posterior, que corresponia a la tercera fase constructiva. A més, la situació d'una escala d'accés al pis en el cos central era típica en la distribució de les masies de l'època, escala que seria

La masia de Can Boet després del Nadal de 1996. Fotografia Enric Subià.

Volta de l'entrada de la masia i portal d'accés a l'escala principal.
Fotografia Enric Subià.

anterior a la gran escalinata feta durant el segle XVIII, ja que seria inaudit de pensar que es van construir dues escales d'accés al pis. Creiem que aquests dos indicis poden avalar en gran manera aquesta hipòtesi de treball.

A partir de 1700, data que sembla veure's en la llinda de la porta principal, es féu una gran ampliació, afegint dos còssos a ponent, de dimensions molt superiors als anteriors. A més s'aprofità l'avinentesa per a introduir balcons a la façana i allargar l'antic cós de ponent fins a la mida dels còssos nous, setze metres.

En el primer quart del segle XVIII es construïren els dos magatzems de ponent, que tenien funcions d'estable, la façana d'un dels quals fou la que s'esfondrà el Nadal de 1996. Les parets no eren de pedra, com les de les fases anteriors, sinó que eren de tàpia. A més tenien només cinc metres i mig de fondària. També s'aprofità el moment per allargar els dos còssos de llevant fins als setze metres.

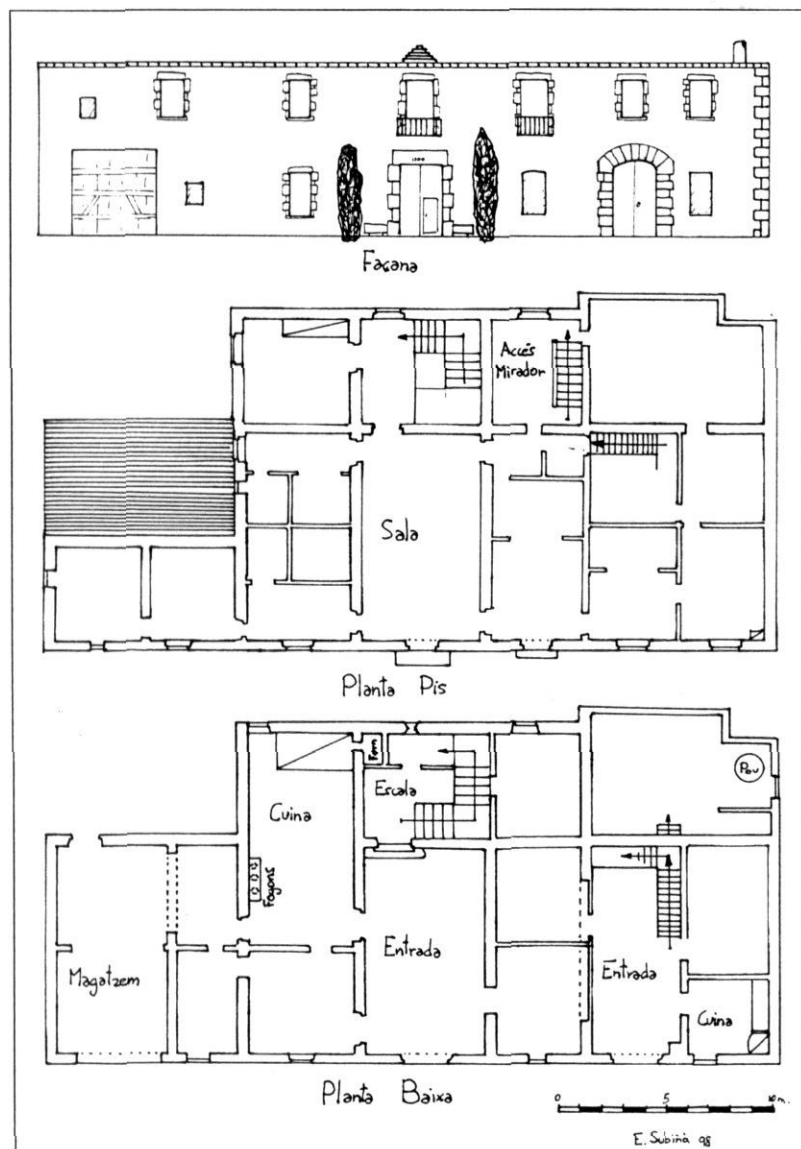
Finalment, durant el segle XIX, segurament després de la compra de la masia pel Sr. Manel Comas, s'unificà la façana i se li donà l'aspecte neoclàssic que ha arribat fins a nosaltres.

Tot seguit passaré a detallar totes les estances. Cal aclarir que la descripció fa referència a tal i com era la masia abans de les reformes actuals. Entrant per la porta dovellada amb arc rebaixat, hi havia l'estança que s'anomenava entrada, des de la qual, per un extrem, s'accedia a la planta pis per una escala; un replà d'aquesta escala permetia l'accés a l'habitació del darrera d'aquests dos còssos, situada prop d'un metre per damunt del nivell de l'entrada. Aquesta habitació tenia un pou obert, de molta fondària, tocant a la paret oriental. Avui l'habitació ha desaparegut, però s'ha conservat el pou. L'espai a la dreta de l'entrada és una petita cuina. Tornant a l'entrada, en la paret de ponent, es podien observar dos pilars i un arc de pedra de granit ben tallada, tapiat i tancat des de molt antic. Aquest arc uneix els dos còssos que segurament formarien el celler en les ampliacions fetes a l'entorn del 1700. Ara l'arc torna a ésser obert.

Si des de l'exterior traspassem la porta principal de la masia, de grans dimensions i amb llinda que sembla posar de l'any 1700, ens trobem amb

Antiga escala secundària, ara suprimida.
Fotografia Enric Subià.

Façana i plantes de la masia de Can Boet.

Dibuix Enric Subinià.

l'entrada pròpiament dita del casal, del s. XVIII, coberta amb volta. Cal notar que aquest còs és de proporcions més grans que la resta, en concret té l'amplada de 5,70 metres. Aquesta amplada es deu, sens dubte, a la importància que es va voler donar a la sala, l'estança principal de la casa, situada en la planta pis, sobre de l'entrada, que, a més, feia de distribuïdor de les habitacions. De l'entrada surten quatre portes, les de ponent, amb marc de pedra, comuniquen amb la cuina i amb una estança menjador, la de llevant amb una petita habitació i la de tramuntana ens porta al replà de l'escala que puja al pis mitjançant tres graons.

És de destacar per les seves dimensions l'enorme cuina, de deu metres de llargada, coberta també amb volta. En la paret de tramuntana hi ha el forn del pa i la llar de foc, i en la paret de ponent hi ha situats uns magnífics fogons ta-

llats en granit, realment molt bonics i molt difícils de trobar en les masies de la comarca.

L'escala d'accés al pis és de grans dimensions, de més d'un metre i mig d'amplària, pujant en quadrat. Un cop a dalt hi ha la porta d'accés a la sala i a l'habitació de l'extrem NW. La sala, magnífica, té una gran alçada, més de cinc metres en la part central i deixa veure les bigues de la teulada. Té quatre portes de distribució, totes amb bons marcs de pedra tallada. Les habitacions, avui desaparegudes, disposaven de sala i alcova, seguint el ritme dels segles XVIII i XIX. Cal destacar que totes les finestres tenen festejadors.

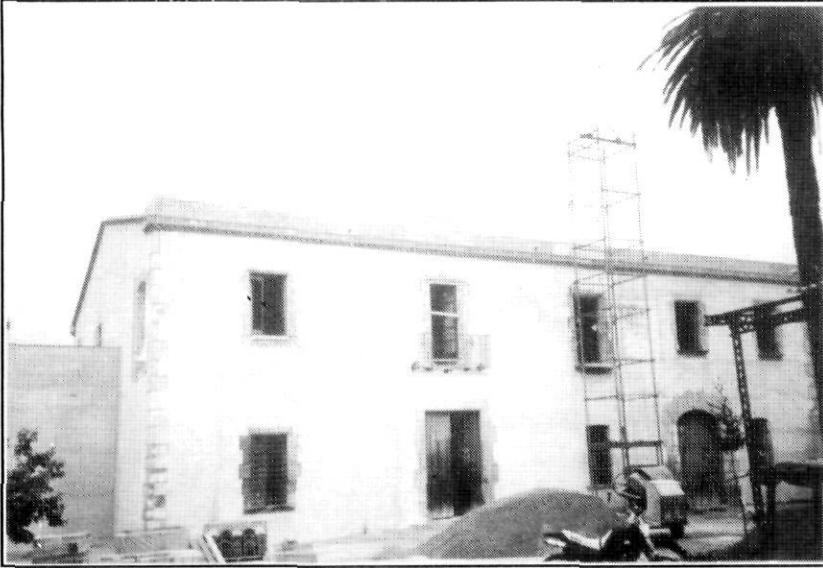
Des de la sala també s'accedia a un petit distribuïdor que portava a una habitació, que tenia una escala que conduïa fins a un mirador existent en la teulada, avui també desaparegut. Tota la banda, que antigament havia estat el graner, a tramuntana de la masia, estava en molt mal estat, i tenia gran part de la teulada esfondrada.

En la part de ponent de la masia hi havia dos magatzems d'onze metres de llargada que segurament foren construïts durant la segona meitat del segle XVIII. Eren d'escassa importància i no tenien elements

destacables llevat de les finestres i el marc de les portes interiors, de pedra. El pis dels magatzems tenia solament cinc metres de llargària. Avui aquests magatzems han estat suprimits parcialment en els treballs de consolidació i rehabilitació.

La façana, tal i com he dit, es degué unificar durant el segle XIX. Totes les obertures, portals, finestres i balconeres, són de pedra granítica, i també ho són les cantoneres, la de ponent entre l'edifici principal i els magatzems, ha quedat a la vista després de les reformes. Era acabada amb arrebossat lliscat, de tonalitat rosada i la cornisa li donava aire neoclàssic.

Les obres de consolidació de la masia, en curs d'execució, a més de l'enderrocament dels dos còssos afegits en les parts nord-est i sud-oest, consisteixen en la substitució total de la

Estat actual de la façana principal. Fotografia Manuel Salicrú i Puig.

teulada, la supressió dels envans de la planta pis, el condicionament de totes les façanes i el traçat d'un nou sistema de desguàs. S'ha suprimit també l'escala petita de la banda de llevant, que era en molt mal estat, i s'ha obert l'antic arc de pedra del celler. Es conserven en el seu estat original l'escala principal i la cuina.

ELS BOET FINS AL SEGLE XVII

Can Boet és situat a l'antic veïnat de la Torre, que havia estat terme d'Argentona. El veïnat rebia aquest nom perquè hi havia la torre anomenada de Cogoll¹, terme municipal d'Argentona fins al 1840; any en què Mataró i Argentona permutaren els veïnats de la Torre i de Sant Jaume de Traià. A finals del segle XIV, al veïnat de la Torre hi havia cinc masos, Agell, Ferrer de Reymir (posteriorment la torre Llauder), Ponseta, Iella i Tonyí². Mercès a un capbreu del segle XVI³, sabem que el mas Boet abans s'anomenava Agell⁴.

Transcrivim la primera part de la confessió feta per Jaume Boet:

«Jacobus Boet, agricultor parrochia Sancti Juliani de Argentona... Ego habeo et possideo totum ipsum mansum vocatum antiquitus Agell, nunc autem Boet, cum omnibus terris, honoribus et possessionibus juribus, et pertinentys suis, quem ego habeo et possideo in dicta parrochia de Argentona, in loco vocato Torra de Cogoll. Et terminatur dictus mansus Boet unam petia de terra in qua est fundatus dictus mansus, ab oriente in tenedoni mansi Lori, que fuit Bernardi Antich,

quam tenedonem nunc possidet en Moner, a meridie in ripparia maris, ab occidente partim ab en Capella de Mataró, que fuit den Cruanyes, et partim in alia tenedone mea, que fuit den Lentiscla, quondam, camino mediante, et a cirtio in alia tenedone mea, que fuit den Verdaguer, et partim ab en Bellot de la Pujada, quam posside en Antich Padró de Mataró, et partim in honore den Ledó.»

A part del mas i de la seva quintana, Jaume confessa tenir deu peces de terra, un patrimoni considerable. Pel mas pagava un cens

de vint-i-cinc sous anuals. El mas, l'havia comprat el 1389 Pere Boet, predecessor de Jaume, a Pere Antich Agell, pagès de Cabrera, propietari del mas Agell de la Torre. El mas havia estat establert el 1360 per Pere Desbosch a Arnau Agell i la seva muller Agneta, segurament els pares de Pere Antich.

No tenim cap més notícia dels Boet fins al 1517, quan Julià Bouet de la Torre ven un censal a Gabriel Daviu de Valldeix⁵.

Posteriorment tenim notícies de Pere Bouet de la Torre, qui el 1530 era marmessor de Pere Tunyí de la Torre⁶. Possiblement era fill de Julià Boet. Aquest Pere Boet morí cap a l'any 1541⁷.

Jaume Boet testà el 1583 davant del notari Joan Carles, no localitzat, instituint hereva la seva néta Joana Boet, segurament pel fet d'haver premort la seva filla Àngela. D'Àngela Boet sols sabem que es casà el 1569 amb Jaume Gual, pagès, del veïnat del Cros d'Argentona⁸.

A finals del segle XVI, al veïnat de la Torre hi havia sis masos, per bé que tres havien canviat de propietaris: Boet (Agell), Ferrer, Moner (Ponseta), Mauri (Iella), Tunyí i Leonart, que alhora feia funcions d'hostal.

Joana Boet es casà dues vegades; la primera el 1589⁹ amb Pere Cabanyes, fill de Can Cabanyes d'Argentona, que morí el 1596¹⁰ deixant com a hereva la seva filla Eulàlia, que casà amb Gabriel Gurri d'Àlella. La segona el 1596¹¹ amb Antoni Fogueres, pagès de Mataró. El 1609 Antoni Fogueres i Boet era propietari del mas Boet i de set

peces de terra¹². En aquella època els Boet eren pagesos ja molt rics, com ho demostren els dos dots de cinc-centes lliures que Antoni Fogueres donà pel casament de la seva filla Maria amb el pagès de Llavaneres Andreu Sala, celebrat el 1622¹³, i pel casament de l'altra filla Margarida amb Josep Fogueres del Torrent, celebrat el 1629¹⁴. Joana testava el 1631 davant del notari Anton Puig, no localitzat, deixant com a hereu el seu fill Anton Boet. Pel que sembla Antoni Fogueres es tornà a casar amb Margarida Texonera, d'Arenys de Munt, tal i com s'intueix del testament d'aquesta, fet el 1659.¹⁵

Anton Boet es casà el 1635 amb Clara, filla d'Antoni Lloreda, pagès de Llavaneres¹⁶. En aquells moments Anton consta que era vidu, però desconeixem amb qui casà per primer cop. Anton feia testament el 1648, en poder del notari Anton Puig, no localitzat, deixant com a hereu el seu fill Salvador, però com que aquest morí sense descendència l'herència passà a Josep, l'altre fill seu. Clara Lloreda pervisqué al seu marit molts anys, ja que el 1680 encara signava en els capítols matrimonials del seu nét Josep com a usufructuària de l'heretat d'Antoni.¹⁷

Josep Boet i Lloreda es casava el 1659 amb Paula, filla de Josep Fontanils, pagès de Sant Martí de Teià¹⁸. De Josep no en sabem res, només que feia testament el 1661, en poder del notari Pau Simon, no localitzat. Tenint en compte que només feia dos anys que s'havia casat, havia de morir força jove. Féu hereu el seu fill Josep.

DE PAGESOS A COMERCIANTS. L'ENGRANDIMENT DEL MAS

Josep Boet i Fontanils fou el gran impulsor del mas Boet, refent i engrandint la masia, i comprant peces de terra colindants per a millorar l'heretat. Es va casar el dia dels Reis de 1680, en el propi mas Boet, amb Teresa, filla de Llorenç Llentisclar i Daviu de Mataró¹⁹. En els capítols matrimonials ressenyats anteriorment, consta que Llorenç Llentisclar aportava vuit-centes lliures, una quantitat molt important. El 1694 Josep comprava una peça de terra de quatre quarteres. Segurament fou qui engrandí la masia, ja que com hem dit abans això succeí a l'entorn del 1700. Començà a comprar peces de terra colindants al mas, com una de vint jornals d'home el 1707, pel preu de tres-centes cinquanta lliures²⁰ i una altra de dues quarteres i mitja el 1714²¹. Josep Boet va fer testament el 1728²², i en ell demanava de ser enterrat en el vas que la família posseïa a

l'església parroquial de Sant Julià d'Argentona. En aquell moment tenia quatre fills i cinc filles: Francesc, l'hereu; Josep, adroguer; Llorenç, pagès; Anton, negociant; Clara, casada amb Pere Guardiola, pagès de Vilaseca; Maria Teresa, casada amb Pere Piñol, pagès també de Vilaseca; Maria, muller de Joan Presas, adroguer de Mataró; Gertrudis, muller de Geroni Bages, apotecari de Riudoms, i Rosa, muller de Francesc Cabanyes, pagès d'Argentona. Als fills, com que eren solters, els dóna sis-centes lliures de legítima; hem d'imaginar que va donar la mateixa quantitat a cada filla en el moment dels capítols matrimonials. Si tenim en compte que se li havia casat una altra filla, que ja era morta en el moment de testar, tindrem que el total de la legítima suma la increïble quantitat de cinc mil quatre-centes lliures. Cal recordar que d'acord amb el dret civil català el total de la legítima és la quarta part del valor de l'heretat, descomptant els deutes i les despeses d'enterrament. Per això podríem valorar l'heretat a l'entorn de les vint-i-una mil sis-centes lliures. Aquesta quantitat pot donar una idea de l'enorme potencial econòmic dels Boet a inicis del segle XVIII, sens dubte uns dels pagesos més rics de la contrada. En l'inventari que es féu després de la seva mort s'observa que, a part del mas, el difunt tenia set peces de terra. Entre les habitacions del mas destacava una d'anomenada «aposiento de criar canaris». Per la descripció sembla clar que el celler ocupava els dos còssos del mig, separats per l'arcada. També és de destacar la gran quantitat de joies que tenia el difunt, de plata i d'or, i fins i tot dues maragdes i un diamant.²³

Teresa testava el 1743²⁴, i en aquell moment ja eren mortes les seves filles Clara i Rosa. Feia hereu també Francesc.

Francesc Boet es va casar el 1736 amb Anna Maria Cabanyes i Rosselló, a la masia de can Cabanyes d'Argentona²⁵. Francesc fou el primer Boet que es dedicà més a comerciar que a fer de pagès. Continuà l'activitat emprenedora del seu pare i el 1752 engrandia el mas amb la compra d'una peça de terra de cinc quarteres per sis-centes noranta lliures²⁶. Era persona de molta influència, i el 1754 fou escollit síndic d'Argentona a fi d'entrevistar-se amb l'alcalde major del corregiment de Mataró «per demanar el alivio en el pago del octavo de aguardient al Rey»²⁷. El 1755 comprava una peça de terra de vint jornals d'home colindant amb el mas Boet, per tres-centes lliures²⁸. El 1756 era regidor d'Argentona²⁹. Posteriorment, el 1757 establia a rabassa morta una peça de terra prop de Traià³⁰;

La processó del Combragar general davant de Can Boet, a la Riera, cantonada muralla de Sant Llorenç (1905?). Al costat de la casa, avui seria al bell mig del carrer, s'hi aprecia el primitiu quiosc del Canaletes. Fotografia Spà Salarich. MASMM. Arxiu d'Imatges.

a canvi cobrava dues cinquenes parts del vi i dues sisenes parts del gra i els llegums. El 1757 testava Francesc Boet, i després de deixar set-centes lliures de legítima als seus fills Manel i Josep, obligava el seu hereu Ignasi a cuidar i alimentar Llorenç, germà de Francesc³¹. En el codicil que féu el 1763, augmentava la legítima dels seus fills, que llavors eren estudiants, a la suma de nou-centes lliures³². El 1762 testava el seu germà Llorenç, que essent encara solter vivia al mas³³. Francesc va morir el 1763 a l'edat aproximada de 75 anys, i va ser enterrat a Sant Julià d'Argentona, amb l'assistència de dotze preveres³⁴. En l'inventari pres després de la seva mort, es pot deduir que la masia no havia sofert cap ampliació des de la mort del seu pare. Revisant el que hi ha al graner, observem que a part de la gran quantitat de blat (més de noranta quarteres), també hi ha pèsols i altres llegums.³⁵

LA NOVA RESIDÈNCIA A MATARÓ

Ignasi Boet es casava el 1764 a Mataró amb Maria Josepa Caralt Andreu, filla de l'important comerciant de Mataró Josep Caralt i de Maria Antònia Andreu, filla alhora del comerciant i regidor perpetu de Mataró Joan Antoni Andreu. En els capítols matrimonials consta que Maria Josepa aportava tres mil lliures, a part d'una peça de terra tocant a l'heretat dels Boet que li havia donat el seu avi Andreu³⁶. Ignasi consta sempre com a pagès, igual que el seu pare, tot i que tots dos

eren importants comerciants³⁷. El 1783 estableix un pati de terra per a magatzem a Ignasi Sivilla, corder de viola, que estava tocant al mar, per dessota del mas Boet³⁸. Com a negociant, una de les fonts més importants per a fer diners era la venda de censals; i Ignasi en vengué a Miquel Torner dos de 2.351 i 1.648 lliures el 1787 i un de set-centes lliures el 1788, deixant de garantia una horta.³⁹

El 1788 Ignasi donava un pas molt important. Per sis mil lliures, comprava la casa que passaria a ser la seva

residència, la casa Salla i Tarau, anomenada vulgarment com «la casa de la creu», de quatre cossos i mig, situada a la Riera, cantonada amb la muralla de Sant Llorenç, la casa on hi hagué el popular Canaletes⁴⁰. El venedor era Anton de Trincheria i de Salla, d'Olot, que era l'hereu per línia materna de Francesc de Salla i de Tarau. La casa l'havia venuda anys abans el dit Francesc de Salla a un sastre, el qual «posteriorment tingué notícia del mal estat de la referida casa y de la ruïna que amensava y ja amensaba aquell dia», i desféu el contracte. En la mateixa venda anava inclòs un hort situat en el carrer de la Muralla, per dessota del convent de Sant Josep. El mateix any Ignasi feia construir set cases en l'indicat hort, les tres de tramuntana a una sola planta i les altres quatre a baix i pis.

El 1793 ja trobem Ignasi Boet habitant aquesta casa de Mataró⁴¹. Poc abans de morir, Ignasi comprava una horta amb casa situada en el camí ral del Ravalet, pel preu de deu mil lliures, al pagès de Mataró Bonaventura Català⁴². Ignasi Boet moria sense testar el 1799, essent escrit ja com a comerciant⁴³. Precisament aquest fet de morir intestat seria la causa principal de la davallada dels Boet, que acabaria duent-los a la ruïna⁴⁴. Ignasi deixava en morir un fill i cinc filles: Maria Josepa, muller de Pau Janer i Calopa, d'Argentona; Antònia, muller de Josep Mora, pagès de Sant Vicenç de Montalt; totes dues dotades amb tres mil lliures, i Anna, Joaquina, Teresa i Josep, tots solters.

EL DESMEMBRAMENT I POSTERIOR VENDA DEL MAS BOET

Josep Boet prengué inventari dels béns del seu pare el novembre de 1799.⁴⁵

El 1799 Josep aconseguí la renúncia de quatre de les germanes a canvi d'augmentar en dues mil lliures la legítima de les dues germanes casades, i de donar dotze mil lliures a Anna i Joaquina, que seguien solteres⁴⁶. El 1806 aconseguí la renúncia de la cinquena germana⁴⁷. Amb això es convertia en hereu del patrimoni familiar, però el preu que hagué de pagar fou massa alt. El 1801 es casava la seva germana Joaquina amb Joaquim Sabater i Arguillol, ciutadà honorat de Barcelona, resident a Castelló d'Empúries, i Josep li donà tretze mil lliures de legítima⁴⁸. El 1810 es casava l'altra germana Anna, amb Ramon Coll i Pradell, advocat de la Real Audiència del Principat, ciutadà de Vic. Altre cop Josep hagué de pagar tretze mil lliures de legítima⁴⁹. Cal buscar en l'enorme quantia del dot la gènesi d'aquests matrimonis amb ciutadans membres de la burgesia i de la petita noblesa catalana.

El 1800 Josep Boet comprava per onze mil cinc-cents lliures una horta d'onze quarteres, amb casa, situada per dessota de la carretera de Barcelona, entre el mas Boet i la riera d'Argentona⁵⁰. Era l'horta que Miquel Torner havia deixat com a garantia al seu pare Ignasi. Josep Boet es casava a Mataró, el 1802, amb Maria Àngela Carbonell, filla del comerciant de Mataró Josep Carbonell. Josep només rebia tres mil lliures de dot, gairebé només la quarta part del que ell havia pagat per les seves germanes⁵¹. Mostra dels seus negocis era la compra que féu el 1802 de setanta-set pipes plenes de vi negre al comerciant d'Arenys Josep Ylla. Pel que sembla la mercaderia no es lliurà i set anys després intentaria de cobrar els diners avançats⁵². El mateix any deixà a Fèlix Anton Campllonch i Guarro de Mataró tres mil cinc-cents lliures a l'interès anual del sis per cent. Li foren retornades el 1804⁵³. Josep Boet també fundà una empresa anomenada «Joseph Boet y Compañia», dedicada segurament al comerç, però desconeixem la data de la fundació.

El 1809 Josep es veié obligat a vendre per nou mil set-cents lliures l'horta comprada el 1800 a fi de pagar el que quedava de la legítima de la seva germana Joaquina. És curiós de poder observar els efectes de l'entrada a Mataró de les tropes franceses, l'any 1808, ja que ens informa que la seva casa consistia «ab las solas parets

molt deterioradas per haverse insendiat per las tropas francesas en lo ultim passat any»⁵⁴. El 1813 moria a Mataró l'oncle de Josep, Manel Boet i Cabanyes. En el seu testament feia hereu universal el fill de Josep, Andreu Avel·lí⁵⁵. El mateix any Josep es veia obligat a vendre per tretze mil lliures l'horta situada en el camí ral del Ravalet, a fi de pagar a la seva germana Teresa el que aquesta s'havia reservat en la renúncia de 1806⁵⁶. El motiu era que Teresa es casava amb l'hisendat de Premià Joan Franquesa.

El 1815 Josep era diputat del comú de Mataró, i el 1816 obtenia el títol de ciutadà honorat de Barcelona pels mèrits fets en la guerra del Francès⁵⁷. El 1821 venia per sis mil lliures una horta de tretze quarteres situada entre el mas Boet i la mar, per dessota de la carretera⁵⁸. El 1824 posava a subhasta tres finques que foren adquirides pel comerciant de Barcelona Jaume Viñals pel preu de dinou mil tres-cents lliures; la primera era una horta amb safareig, de sis quarteres, situada entre el mas Boet i la carretera, la segona era la casa de l'hortolà, que estava situada dins d'aquesta horta primera, avui coneguda com Ca l'Isidre de la Bomba, i per últim una horta d'onze quarteres, amb la seva casa, i una «capella de pedra y obra cuita en que hi ha colocada la Imatge del Sant Cristo comunment dit den Boet», situada a ponent de la primera horta⁵⁹. L'horta actualment és cal Gravat i la capella del Sant Crist fou enderrocada l'any 1998 amb motiu de la construcció de la Porta Laietana, tot i que era una capella refeta el 1950, ja que la primitiva fou destruïda durant la guerra civil.

El 1834 es dicta una sentència per part de la Sala Primera Civil de l'Audiència del Principat, en la qual s'obliga Josep Boet a pagar onze creditors. En total sembla que deu la important suma de 45.096 lliures⁶⁰. Posteriorment, el 1841, Josep Boet encara devia set mil lliures de legítima a la seva germana Anna, ja difunta. Per poder-les pagar, es veu obligat a vendre l'horta amb casa que s'anomenava La Bomba, situada per damunt del camí ral entre el mas Boet i la riera d'Argentona. Actualment es coneix com a can Trissach⁶¹. El preu d'aquest venda fou de 10.150 lliures. El mateix any havia de vendre la seva casa de la Riera a fi de pagar una part als seus creditors⁶². Per aquesta venda obtingué 16.200 lliures.

El 1842 fou un mal any per a Josep Boet, ja que va haver de vendre quatre finques més; les dues primeres eren de quatre quarteres de vinya i garrofers, la primera comprada per Josep Boet i Fontanils el 1707, totes dues de pertinen-

ces del mas Boet, per les quals obtingué 2.067 i 1.995 lliures respectivament⁶³, la tercera eren les set cases de la muralla venudes per sis mil sis-centes lliures⁶⁴ i finalment per 2.098 lliures la vinya de quatre quarteres, de pertinences del mas Boet, que havia comprat el seu avi Francesc el 1755.⁶⁵

El 1843 apareixia en escena el comerciant matoroní Manel Comas i Font, que havia marxat a Cuba el 1820 i en pocs anys havia fet fortuna. Manel Comas era llavors encara força jove, ja que tenia quaranta-tres anys. Aquí vull fer constar que jo sóc descendent directe de Manel Comas, ja que era quart avi meu, per línia paterna. Aquell any compraria a Josep Boet dues peces de terra del mas Boet per 5.978 lliures; la primera era un vinya de set quarteres dins la qual hi havia construïda una letrina, i la segona una altra vinya de sis quarteres, part de la qual era la que havia comprada Josep Boet i Fontanils el 1714⁶⁶. Finalment, per donar compliment a la sentència de 1834, el 19 de juliol de 1844 es subhastava la masia, que fou adjudicada a Manel Comas. La propietat, a més de la masia, que contenia un trull, incloïa una vinya de tres quarteres, una altra de dues quarteres, una altra de sis quarteres i una altra de quatre quarteres⁶⁷. En total, incloent la casa, eren setze quarteres, les quals afrontaven a sol ixent amb Ramon Llauder, a migdia amb els hereus de Manuel Romeu, a ponent part amb Josep Vila i part amb Josep Batllori, i a tramuntana amb Martí Font i part amb Manel Comas. Per aquesta venda Josep Boet obtingué 11.607 lliures.

Com hem vist, Josep Boet gairebé ho va perdre tot en pocs anys. Tot i l'afer de les legítimes, quelcom més havia d'influir per arruinar-lo. Segurament no tenia l'empenta de gran comerciant que havien tingut el seu pare i el seu avi.

Josep Boet moria d'apoplegia el 1853, als setanta anys d'edat⁶⁸. Fou enterrat a Sant Miquel de Mata, on reposaven les despulles de la seva muller Maria Angela, que havia mort un any abans⁶⁹. Desconeixem els motius pels quals foren enterrats a Mata. Josep Boet havia fet el seu darrer testament el 1823, tot i que especifica que en tenia dos d'anteriors; un en poder de Desideri Torras i l'altre, del 1811, en poder d'Ignasi Subias, notari de Vic. En el testament dona tots els poders a la seva muller a fi que triï el seu enterrament i l'hereu, tot i recomanant-li que sigui el fill mascle primogènit⁷⁰. En el moment de fer el testament Josep declara tenir quatre

fills i sis filles; Andreu Avel·lí era advocat, Ignasi metge de Mataró i Josep Maria clergue, que en el moment de la seva mort (1865) era rector de Badalona. Pel que fa a les filles, Juliana, s'havia casat el 1829 amb Juan A. González, sots-tinent de l'exèrcit, Josepa amb el comerciant matoroní Salvador Ysart, el 1827, i Francisca amb el notari de Mataró Jacint Boter.

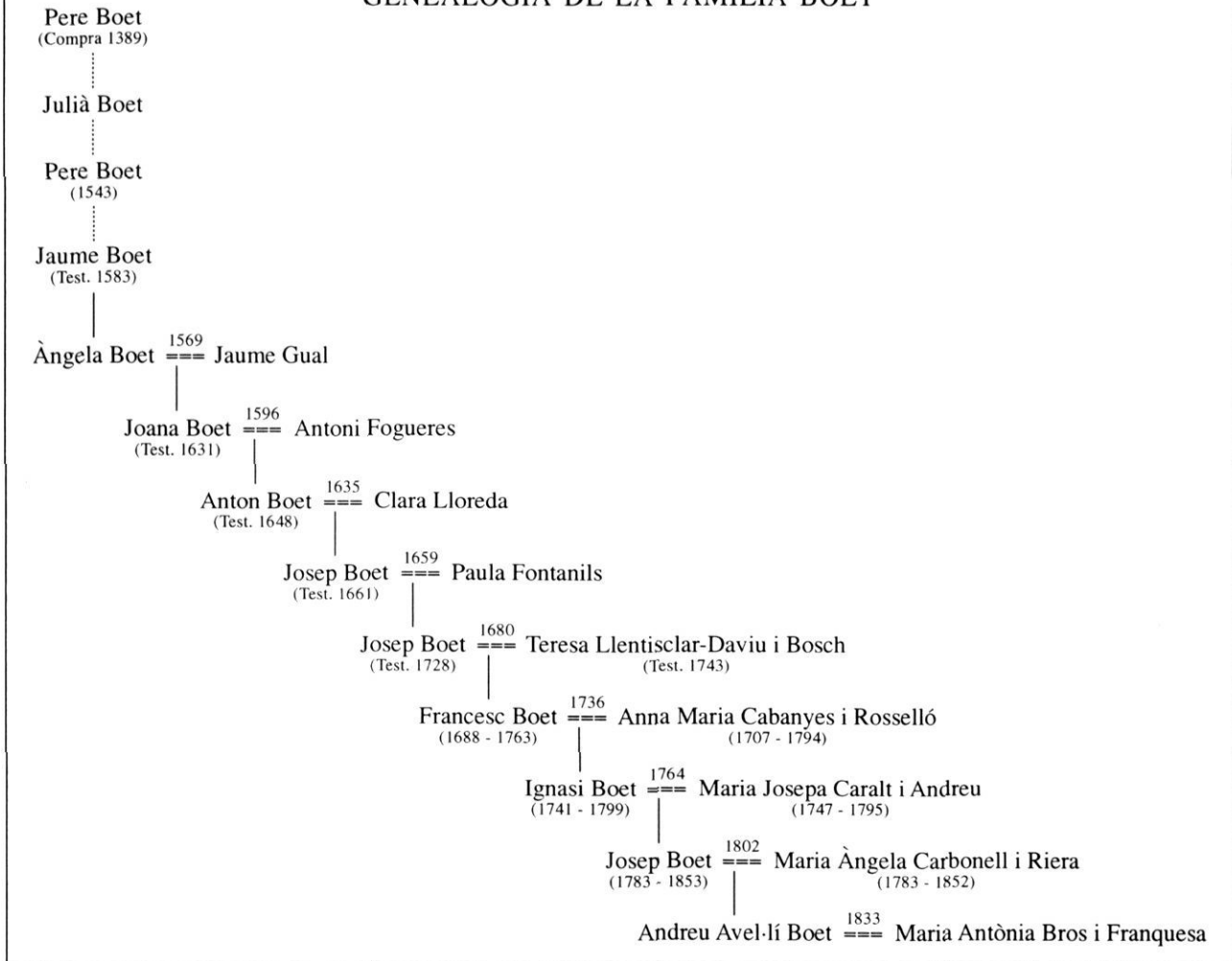
L'hereu, Andreu Avel·lí, advocat, resident a Granollers, després de la mort del seu pare demana de poder fer inventari dels béns que aquest ha deixat, ja que desconeix quins poden ser, ja que, segons diu, el 1823 li foren segrestats tots els béns en garantia dels seus creditors, segons disposició de la Real Audiència, i, a més, el fet de viure a Granollers, l'havia allunyat força d'ell. També declara que «al establecerse en la villa de Granollers no le fue posible seguir de cerca el curso de los negocios de su señor padre, ya finalmente en las diferentes ocasiones que habia pasado a visitarle en su larga y penosa enfermedad, muy lejos de hablarle de ellos con la idea de averiguarlo, tenia la particular mira de evitar la menor conversación sobre el particular, para no traherle a la memoria las desgraciadas vicisitudes del patrimonio, que tanto habia agonizando su existencia».⁷¹

LA NOVA ETAPA DEL MAS BOET

Manel Comas va morir el 1885 havent deixat testament⁷². El 1903 es féu una divisió de l'herència, davant del notari Joaquim Cabañes, i la casa fou adjudicada a Dolors Comas i Thós, filla de Manel Comas. Aquesta la va vendre el 1914 a Josep Mora i Rey i Sebastià Mora i Fradera, pare i fill, pel preu de quinze mil pessetes. Juntament amb la casa, els Mora compraren dues peces de terra colindants a les germanes Concepció i Mercè Regàs i Comas, nètes de Manel Comas. El 1961 moria Sebastià Mora, fent hereu el seu fill Josep Mora i Perejoan. Josep Mora va morir el 1978, i en no tenir fills féu hereus els seus nebots Maria, Jaume, Maria Rosa i Josep Pera i Mora. Finalment aquests germans la vengueren el juliol de 1987 a la societat Vda. de Daniel Planas, S.A. Tres mesos després passava a l'Ajuntament per efecte de l'expedient de Cooperació Reparcelària.

Enric Subiñà i Coll

GENEALOGIA DE LA FAMÍLIA BOET

NOTES.

1.- JOAQUIM LLOVET, «El molí de vent i la torre de Cogoll», *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 57 (Mataró 1997).

2.- CORAL CUADRADA I MAJÓ, *El Maresme medieval. Hàbitat, economia i societat, segles X-XIV*, Premi Iluro 1987, Ed. Rafael Dalmau, Caixa d'Estalvis Laietana (Mataró 1988).

3.- Arxiu Municipal d'Argentona, M-140. Capbreu del castell de Vilassar 1558-1614, foli 211 (2 maig 1561).

4.- El fet que el mas Boet abans s'anomenés Agell també es pot constatar en molts contractes públics on s'esmenta aquest origen i en el plànol del marquesat de Moja del segle XVIII que es conserva a l'Arxiu Municipal de Mataró.

5.- Arxiu de la Corona d'Aragó (=ACA), Arxiu notarial de Mataró (=ANM), 34, notari Joan Monfort (5 maig 1517).

6.- Arxiu Parroquial d'Argentona (=APA), Llibres sacramentals, Llibre d'òbits 1, foli 139 (12 maig 1530).

7.- APA, Llibres sacramentals, Llibre d'òbits 1 (1541).

8.- APA, Llibres sacramentals, Llibre de matrimonis 1, foli 2 (23 octubre 1569).

9.- APA, Llibres sacramentals, Llibre de matrimonis 1, foli 9v (25 juny 1589).

10.- APA, Llibres sacramentals, Llibre d'òbits 1 (25 octubre 1596).

11.- APA, Llibres sacramentals, Llibre de matrimonis 1, foli 16v (22 desembre 1596).

12.- ACA, ANM, D-35.

13.- ACA, ANM, 1634, Capítols matrimonials (=CM) segle XVII (28 febrer 1622).

14.- ACA, ANM, 1024, notari ??, 14 gener 1629.

15.- ACA, ANM, 344, notari Pau Simon, 22 agost 1659.

16.- APA, Llibres sacramentals, Llibre de matrimonis 2, foli 10v (15 març 1635).

17.- ACA, ANM, 446, CM 1677-1700, notari Martí Simon, 6 gener 1680.

18.- APA, Llibres sacramentals, Llibre de matrimonis 2, foli 32v (8 juliol 1659).

- 19.- APA, Llibres sacramentals, Llibre de matrimonis 3, foli 24 (6 gener 1680).
- 20.- ACA, ANM, 524, notari Anton Gusi, 20 febrer 1707.
- 21.- ACA, ANM, 437, notari Martí Simon, 1 juny 1714.
- 22.- ACA, ANM, 651, notari Josep Pintat, 7 març 1728.
- 23.- ACA, ANM, 953, notari Josep Pintat, 10 juny 1728.
- 24.- ACA, ANM, 651, notari Josep Pintat, 10 desembre 1743.
- 25.- APA, Llibres sacramentals, Llibre de matrimonis 3, foli 183v (26 agost 1736).
- 26.- ACA, ANM, 765, notari Salvador Torras, 22 maig 1752.
- 27.- Arxiu Comarcal de Mataró (=ACM), Arxiu notarial del districte de Mataró (=AN), notari Pau Teixidor, 4 desembre 1754.
- 28.- ACA, ANM, 706, notari Esteve Font, 10 maig 1755.
- 29.- ACM, AN, notari Pau Teixidor, 19 febrer 1756.
- 30.- ACA, ANM, 770, notari Salvador Mataró, 13 febrer 1757.
- 31.- ACA, ANM, AN, notari Salvador Mataró, 15 abril 1757.
- 32.- ACA, ANM, 799, notari Anton Torras, 24 juny 1763.
- 33.- ACA, ANM, 799, notari Anton Torras, 18 setembre 1762.
- 34.- APA, Llibres sacramentals, Llibre d'òbits 5, foli 157 (12 juliol 1763).
- 35.- ACA, ANM, 803, notari Salvador Mataró, 25 agost 1763.
- 36.- ACM, AN, notari Pau Teixidor, 30 setembre 1764.
- 37.- Els Boet, sense deixar de ser «pagesos», s'establiren a Amsterdam, dedicant-se al gran comerç i a la importació de blat. D'Ignasi Boet s'informava el 1789: «tiene el mayor negocio, así, propio como y también el grande ramo de las comisiones marítimas... supera en mucho a los demás comerciantes y tratantes, por su sólido trato y asentado comercio.»
- PERE MOLAS I RIBALTA, *Societat i poder polític a Mataró, 1718-1808*, Premi Iluro 1972, Ed. Rafael Dalmau, Caixa d'Estalvis de Mataró (Mataró 1973), p. 37.
- 38.- ACA, ANM, 927, notari Anton Torras, 7 desembre 1783.
- 39.- ACA, ANM, 932, notari Anton Torras, 2 febrer 1788.
- 40.- ACA, ANM, 932, notari Anton Torras, 24 gener 1788.
- 41.- ACM, Cadastre «por menor» 1793.
- 42.- ACA, ANM, 493, notari Anton Torras, 25 abril 1799.
- 43.- Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró (=MASMM), Llibres sacramentals, Llibre d'òbits 5, foli 216 (28 octubre 1799).
- 44.- El problema rau en el fet que si hagués anomenat hereu aquest, com hem dit, només hauria de repartir una quarta part de l'herència entre les seves germanes. En no haver-hi hereu, calia dividir el patrimoni entre sis.
- 45.- ACA, ANM, 948, notari Anton Torras, 6 novembre 1799.
- 46.- ACA, ANM, 943, notari Anton Torras, 10, 12 i 13 novembre 1799.
- 47.- ACM, AN, notari ??, 23 febrer 1806.
- 48.- ACM, AN, notari Desideri Torras, Capítols matrimonials (=CM) 1801-1810 (1 agost 1801).
- 49.- ACM, AN, notari Desideri Torras, CM 1801-1810 (14 octubre 1810).
- 50.- ACM, notari Desideri Torras (12 gener 1800).
- 51.- ACM, AN, notari Desideri Torras, CM 1801-1810 (20 juliol 1802).
- 52.- ACM, AN, notari Francesc Fins, 9 juny 1809.
- 53.- ACM, AN, notari Desideri Torras, 7 maig 1804.
- 54.- ACM, AN, notari Francesc Fins, 23 juny 1809.
- 55.- ACM, AN, notari Desideri Torras, Testaments 1811-1820 (3 novembre 1813).
- 56.- ACM, AN, notari Desideri Torras, 22 juny 1813.
- 57.- Molas, *Societat i poder*, pp. 150 i 50.
- 58.- ACM, AN, notari Gaspar Poy, 9 gener 1821.
- 59.- ACM, AN, notari Gaspar Poy, 23 març 1824.
- 60.- ACA, Conclusions civils, 19 febrer 1834.
- 61.- ACM, AN, notari Miquel Torner, 3 maig 1841.
- 62.- ACM, AN, notari Miquel Torner, 20 juliol 1841.
- 63.- ACM, AN, notari Miquel Torner, 4 febrer 1842.
- 64.- ACM, AN, notari Miquel Torner, 8 octubre 1842.
- 65.- ACM, AN, notari Desideri Torras, 17 octubre 1842.
- 66.- ACM, AN, notari Desideri Torras, 14 agost 1843.
- 67.- ACM, AN, notari Jacint Boter, 27 juliol 1844.
- 68.- MASMM, Llibres sacramentals, Llibre d'òbits 10, foli 37 (25 març 1853).
- 69.- MASMM, Llibres sacramentals, Llibre d'òbits 10, foli 11 (29 maig 1852).
- 70.- ACM, AN, notari Desideri Recoder, 11 maig 1853.
- 71.- ACM, AN, notari Jacint Boter, 21 maig 1853.
- 72.- Arxiu Parroquial de Sant Josep de Mataró, Llibres sacramentals, Llibre d'òbits.
- 73.- ACM, AN, notari Miquel Tuñí, 3 desembre 1884.
- Vull agrair al Sr. Salvador Esquerra i Tuñí la informació facilitada.